

GRS

Revista de la Fundació

ADIS

ABRIL 2006 - Núm. 4

CULTURA

SUMARI

- 4 *Sant Jordi: Roses, llibres i contes*
- 5 *Había una vez*
- 5 *Josep Egozcue, in memoriam*
- 6 *Sistemes alternatius de comunicació*
- 7 *Llegenda de Seridje*
- 8 *Les dues cares de l'Alzheimer*
- 10 *El món rural en femení i plural*
- 12 *El meu país: Gàmbia*
- 14 *El domini del trencalòs*
- 14 *El racó de la biblioteca*
- 15 *Pere Borrell: Mestre de mestres*
- 16 *El meu llibre preferit*
- 18 *Le Joyau Cerdan (2)*
- 19 *Activitats de la Fundació Adis*
- 20 *Entrevista a Josep Viladesau*
- 22 *Agenda i Còmic*

Sant Jordi: roses, llibres... i contes

La diada de Sant Jordi és una jornada especial per als catalans. La primavera es guarneix de roses i llibres com si la natura i la cultura s'agermanessin en una gran festa de colors.

La llegenda del cavaller Sant Jordi, que va salvar la princesa del drac ferotge i malvat, s'uneix a la rosa que expressa l'amor que els cavallers tenen per les seves princeses. Elles regalen als seus herois un llibre. Per què un llibre? Si la rosa és l'expressió de l'amor i la bellesa, el llibre ho és de la saviesa.

Des que el món és món, tots els pobles han intentat explicar la creació de la Terra, l'origen dels éssers humans i el sentit de la vida i de la mort, a través de les narracions mítiques, de les llegendes i dels contes. Moltes cultures han transmès la saviesa dels seus avantpassats a través de l'escriptura i els llibres; altres, com el cas dels pobles africans, ho han fet a través de la narració oral que ha passat de generació en generació.

Els contes tradicionals de la cultura europea (la Caputxeta Vermella, Blancaneus, la Ventafocs, etc), també anomenats contes de fades, o els contes de les Mil i una nits en la cultura àrab, per posar alguns exemples, han estat per a nens i adults de moltes generacions una font de curiositat i diversió, a més d'un estímul a la imaginació. Però a més d'això, els contes han estat una font d'aprenentatge i una guia per trobar sentit a la nostra vida com a éssers humans. En els contes hi trobem els conflictes humans universals: la lluita entre el bé i el mal, representada per l'heroi o l'heroïna i la bèstia o el malvat; la riquesa i la pobresa, l'amor i l'odi, la seguretat i l'abandó. Els contes han estat, doncs, una font d'enriquiment de la vida interna dels infants i de la seva maduració psicològica.

Els temes que tracten els contes són els mateixos en qualsevol cultura i en qualsevol part del món. El mateix conte pot tenir diferents versions segons s'expliqui a l'Índia, a l'Àfrica o a Catalunya, però essencialment és el mateix conte.

Algunes històries de la Bíblia són de la mateixa naturalesa que els contes. Jesús, en els Evangelis, predicava amb "paràboles" en les quals calia trobar un sentit ocult. La mitologia de totes les cultures

clàssiques (Egipte, Grècia, Xina) són relats que intenten donar resposta als dubtes existencials dels humans.

Així doncs, no són solament els nens els destinataris del contes, sinó també els adults. Com explica Rumi, místic sufí del segle XIII, : "Es parla de contes per a nens, però aquest contes són caixes de perles que contenen molts ensenyaments. Preneu-vos seriosament les paraules insensates del contes".

Que el pensament científic, tan útil per al desenvolupament tecnològic i per a la millora de les condicions de vida material no ocult el pensament màgic dels contes, tan útil per al nostre desenvolupament com a éssers humans. En una època en què es parla de crisi de valors en la societat occidental, potser hauríem de recuperar els contes tradicionals com a font inestimable de formació i d'educació moral.

Llegiu contes! Expliqueu contes als vostres fills! En ells hi trobarem totes les preguntes i tal vegada gran part de les respostes als reptes de la nostra vida.

Il·lustració: Elena del Rivero

ADIS

Revista de la Fundació ADIS
Nº 4 Abril del 2006
Publicació bimestral

Coordinador: Jordi Segarra

Consell de Redacció: Dolors Colls,
Montserrat Gómez, Alfonso
Gregorio, José Luís Jiménez,
Pilar Moriche, Antonio Sánchez,
Lídia Nosàs, Lourdes Rabat, Maryse
Riu, Salvador Vigo.

Col.laboradors: Mre Àngels Terrones,
Núria Burgada, Jordi Bas,
Joan Muntané, Natalia Palomar,

Àngel Bonada, Teresa Vila, Núria
Làzaro, Sandra Adam,

Il·lustració de portada i disseny:

Antonio Sánchez

Il·lustració: Eva Sánchez,
Elena del Rivero

Maquetació: Alfonso Gregorio

Correcció: Marina Barnola

Impremta: CADI S.L.

Publicitat: Xavier Pujol

Redacció i Administració:

El Local de la Fundació ADIS

Coronel Molera, 9

PUIGCERDÀ

correu:revistacolours@fundacioadis.org

Institucions col.laboradores:

Diputació
de Girona

**Ajuntaments de:
Bolvir, Fontanals**

Dipòsit legal GI-1253-2005

Tirada: 2.500 exemplars

Había una vez...

Natalia Palomar

Qué feliz es un niño cuando le cuentas un cuento. Con la voz, con las palabras, con los gestos, con los ojos, al contarle el cuento haces aparecer ante esa criatura un paisaje, y en ese paisaje unos personajes que hacen cosas fantásticas, o cosas extrañas; eso que le cuentas le emociona, le intriga, le sorprende -aunque ya conozcan lo que va a pasar... Y mientras se lo cuentas, el niño está en el mejor de los mundos y tú con él...

Qué grato resulta para cualquiera escuchar a los que saben cómo contar algo: lo que sea, pero algo que merezca ser contado. Gente mayor que cuenta historias de tiempos pasados, con tanta viveza, con tanto sentimiento, que nos los hacen presentes. Personas que a la vuelta de un viaje pueden improvisar un relato fascinante, que nos entusiasma como si fuéramos nosotros los viajeros. Personas capaces de observar a la gente y retratarla luego mediante las palabras, al contar lo que pasó tal día o tal otro, pero con el acierto de captar lo más interesante...

Pues bien, cuando uno tiene la suerte de ponerse a leer un buen libro, y en particular, cuando se trata de una buena novela, nota que está sucediendo algo parecido: una voz sabia, vibrante, viva, le está presentando un caso singular, algo que merece ser contado. Y la imaginación se despierta,

animada por esa voz, y empieza a componer ese mundo, a reconocer a esos personajes, a plantearse sus problemas, a sentir sus anhelos, a experimentar sus fracasos, a asimilar sus conocimientos, a compartir sus perplejidades...

El lector tiene ahora a unos nuevos conocidos: los personajes de sus libros. No diré "por arte de magia", sino "por arte de lectura", el lector está tratándose también con esos personajes, está viviendo también en esos tiempos y en esos lugares donde transcurre la acción que en el texto se relata. Y el lector, además, está prestando atención a una persona muy especial, una persona deseosa de contar y dotada con el talento de la escritura: el escritor. Se trata, por lo tanto, de relaciones plenamente humanas, y así resulta que leer puede ser una forma más de cultivar nuestra humanidad, nuestro interés por las personas y por el mundo en que viven. Al leer nos asomamos a otros mundos, mundos diferentes, pero también familiares; al leer nos encontramos unos y otros: todos navegantes por el mar de la vida.

Natalia Palomar
Professora de la Universitat de Barcelona

Josep Egozcue, in memoriam

Joan Muntané

La meva relació amb els Egozcue va ser fruit, com tantes coses a la vida, de l'atzar. La possibilitat de quedar-me a viure i treballar a Cerdanya es va materialitzar després d'un estiu de pràctiques a la farmàcia Egozcue de la Vila.

La farmàcia dels Egozcue era un establiment petit, però darrere hi havia un pis i allà hi feia vida aquesta família.

En aquest cau, en aquest ambient, hi van pujar els quatre fills del farmacèutic Josep Egozcue (pare): Pili, Tete, Quiquin i Núria.

Va ser arran d'aquesta feta que jo em vaig anar fent amb els Egozcue i, vulguis o no, vaig anar coneixent les petites anècdotes de cada dia.

Vaig saber, per exemple, com havien anant preparant paquets, sobretot amb productes alimentaris del país, que convenientment lligats, enviaven als E.U.A. quan allà hi vivia el Doctor Egozcue.

També havia vist una foto d'una carrossa reivindicativa, a la festa de l'Estany, sobre el desastrós servei de Fecsa a Cerdanya (si només fos Cerdanya) amb el lema: "Si a Cerdanya vols anar una espelma has de portar". Em van dir

que els germans Egozcue hi eren al darrere.

Vaig seguir, de lluny, el retorn i la seva estada a la Universitat Autònoma.

A partir d'aquí la meva relació amb ell va ser intermitent: les visites a la feina als períodes de vacances, la coincidència en ambients universitaris...

El recordo com un home prim, de pell bruna, amb ulleres, fumador i d'aspecte esportiu, i un home senzill i agradable de tracte. Es diu que els grans homes i els grans savis són gent senzilla, i que els pretensiosos són els mediocres. Josep Egozcue, Tete, era un home senzill.

La meva darrera trobada amb ell va ser el mes de juny de l'any passat quan va tenir la gentilesa de fer-me companyia, amb motiu d'un acte a la Facultat de Farmàcia. El vaig veure com sempre, jovial i humà.

Quan em van comunicar la seva mort, no m'ho creia. El fil de la vida, tan fi, s'havia trencat, gairebé de cop, gairebé sense esfilagarsar-se, gairebé sense poder dir-li: adéu amic.

Josep Egozcue i Cuixart (1940-2006)

Doctor en Medicina i Cirurgia i Catedràtic de Biologia Cel·lular de la UAB, amb un extens currículum, a més de destacar per les seves aportacions i recerques en el camp de la citogenètica i la biologia de la reproducció, també va distingir-se en l'àrea de la bioètica com autor de divulgacions i reflexions.

L'any 2000 va ser nomenat "Cerdà de l'any"

Per ampliar el seu currículum:

www.fundaciongrifols.org/cat/patronato/patronos.asp

www.iecat.net/comunicacio/Egozcue.htm

Els sistemes alternatius de comunicació

Z.E.R. Baridà - Batllia

Som La Z.E.R. (Zona escolar Rural) Baridà-Batllia i la formem cinc escoles de la Cerdanya : el CEIP Portella Blanca de Lles, el CEIP Pere Sarret de Martinet, el CEIP Ridolaina de Montellà, El CEIP El Puig de Prullans i el CEIP Sant Serni de Prats.

La nostra principal característica és que som escoles petites on tots els alumnes des de P3 fins a 6è de primària estan junts en una o dues aules. En aquestes escoles és fonamental el tractament de la diversitat.

Entenem per diversitat tant les diferents edats i característiques personals com les diferències de ritmes d'aprenentatges. Sovint aquests diferents ritmes poden venir determinants per necessitats educatives especials de l'alumne. I, encara que hi ha pocs alumnes, a la Z.E.R. comptem amb una gran diversitat d'alumnat.

Què cal fer davant d'aquesta diversitat? Es tracta d'integrar a tothom dins del grup tenint en compte les seves particularitats. Un cas d'això és quan tenim un alumne que no es pot comunicar verbalment amb els altres. En aquest cas hem de fer servir uns sistemes alternatius de comunicació.

La Maria és una nena de 10 anys de l'escola Ridolaina de Montellà que utilitza aquest sistema. L'SPC és un sistema de comunicació alternatiu que fa servir unes icones amb imatges i paraules senzilles que permeten a l'alumne comunicar-se amb els altres mitjançant uns plafons comunicatius.

El funcionament d'aquest sistema és senzill. Mitjançant un programa informàtic anomenat Boardmaker es confeccionen els plafons segons les necessitats comunicatives.

Per exemple, si volem parlar d'una activitat desenvolupada a classe triarem les icones dels verbs, substantius i nexes adients a aquest context. Llavors l'alumna assenyalant les icones estructura la frase que ens vol dir.

Aquí teniu un exemple d'un fragment de la història de "La flauta màgica" de Mozart després de fer l'audició i l'explicació a la classe de música.

Amb tot això el que volem aconseguir és que la Maria es familiaritzi i aprengui a utilitzar autònomament l'SPC per poder-se comunicar tant a dins com fora de l'escola.

A l'escola hem simulat situacions de compra-venda en botigues: una de fruits secs, una de roba i actualment un forn. Es posa a la Maria en situacions de venedora i de compradora per tal de familiaritzar-se amb el llenguatge alternatiu i amb les monedes.

El coneixement del sistema monetari implica saber quant ha de pagar, si li han de tornar canvi i, si fa de venedora, utilitzar la calculadora per saber tornar el canvi.

Els dijous, aprofitant que tot l'alumnat de la Z.E.R. es troba a Martinet per fer activitats comunes, la Maria posa en pràctica aquests aprenentatges en situacions reals i va al forn a comprar.

Prèviament s'han elaborat uns plafons amb les fotos de tots els productes que tenen a la botiga i les icones necessàries per demanar el producte que vol. També el dia anterior elabora la llista de la compra.

Un cop ha comprat, a l'escola explica el que ha comprat amb l'SPC.

Una altra activitat que hem fet per fomentar la seva autonomia personal és l'elaboració de receptes a la cuina escolar. Són receptes senzilles que es poden fer al microones. La Maria participa en la tria de la recepta. Es compren els ingredients i ella elabora la recepta a la cuina escolar amb el suport de la Susanna, la vetlladora, i la Cristina, la logopeda.

la	flauta	màgica
La flauta màgica.		
una	serp	ataca en Tamino
Una serp ataca en Tamino.		
les	3 dames	maten la serp
Les dames maten la serp.		
en	Papagueño	diu que ha matat la serp
En Papagueño diu que ha matat la serp.		
les	3 dames	s'enfaden amb en Papagueño i
li	tapen la boca	per mentider
Les dames s'enfaden amb en Papagueño i li tapen la boca per mentider.		
en	Sarastro	ha segrestat la filla de
la	reina de la nit	
En Sarastro ha segrestat la filla de la reina de la nit.		

INGREDIENTS:

xampinyons	formatge	pernil	olives
------------	----------	--------	--------

ESTRIS:

escuradents	ganivet	microones	plat
-------------	---------	-----------	------

Tallar a daus el pernil i el formatge.

tallar	daus	pernil	formatge
--------	------	--------	----------

Punxar amb els escuradents el formatge, el pernil i les olives.

punxar	escuradents	formatge	pernil	olives
--------	-------------	----------	--------	--------

Punxar els xampinyons i el pernil amb els escuradents i posar al forn microones.

punxar	xampinyons	pernil	escuradents	posar al forn	microones
--------	------------	--------	-------------	---------------	-----------

Un cop feta la recepta l'ofereix a la resta dels companys i companyes de l'escola, afavorint la relació amb els companys i l'autosatisfacció del treball fet.

Després s'elabora la recepta pas a pas amb l'SPC. Considerem que amb aquests tipus d'activitats estem facilitant la comunicació a la Maria i això la motiva envers l'aprenentatge en general, li afavoreix la seva autonomia personal i la relació amb els altres companys i amb els adults.

Llegenda de Seridje

Llegenda popular africana (Guinea Equatorial).

Fa molt molt temps, en el temps en què els galls tenien dents, vivia a l'aldea de Riasaka, una família a la qual Rupe, el creador del món, va donar un únic fill i a qui van posar el nom de Seridje.

A Riasaka hi havia el costum d'oferir, des de l'inici dels temps, una donzella per fer callar la ira d'un mal esperit, que una vegada cada rëa rive (Mala lluna) es presentava a l'aldea en forma d'eñukuñuku (boa) i ho arrasava tot sense deixar pedra sobre pedra. En vista d'això els habitants del poble van decidir buscar la manera d'evitar que es presentés a l'aldea, i com a solució van arribar a l'acord d'oferir-li, uns dies abans de la rëa rive, la seva víctima, que s'escollia entre les donzelles més belles de l'aldea.

Va passar que, una nit, quan Seridje anava al darrera d'un ëpaha (porc espi), perquè era molt afeccionat a la cacera nocturna, va escoltar uns gemecs tan desoladors que no va perdre un segon per comprovar el seu perquè, cosa que li va costar bastant perquè tot es desenvolupava en l'encreuament dels vijururu vivë (encreuament d'energies negatives). Un cop que va obtenir el seu objectiu, per un moment va quedar cegat per la bellesa que veia lligada davant seu. Va sospirar vint-i-una vegades (el 21 és un nombre molt significatiu de la tradició Bubi), tot repetint-se:

-És ella!, és ella! Wewe! (que volia dir "bella").
Un cop tranquil·litzat, es va dirigir a ella i li va preguntar:

- Què fas aquí i d'aquesta manera?

Ella li va respondre:

-Compleixo el meu destí, el del meu poble.

-Quin és aquest destí tan vil que et té lligada en aquest arbre? Explica-m'ho ràpidament!

Una vegada posat al corrent dels fets, va pensar que no seria correcte alliberar una donzella del seu cruel destí, sinó que calia alliberar Wewe i a totes les que d'ara endavant estarien condemnades a seguir el mateix destí. Però mentre estava amb aquestes cavil·lacions va sentir bufar un vent tan fort que no podia ser igualat ni per 10.000 huracans tots junts, va veure com passaven sobre el seu cap unes pedres alades i sota els seus peus la terra cruixia i els rius i els mars es disputaven el terreny lliure, els animals es paralitzaven i la natura gemia. Però el valeros Seridje, tanta era la ràbia i el coratge que l'animaven, que no va dubtar ni per un instant a continuar endavant amb el seu propòsit, mentre es repetia:

-Eñukuñuku ha de desaparèixer perquè Riasaka i les seves belleses trobin la pau.

I traient del sarró la seva möchica, que era una llança amb la punta esmolada, li va clavar un cop tan fort que Eñukuñuku va estirar la pota i el vent el va escombrar per sempre més de la Terra. I es diu que mai més se'n va saber res d'ell. I a Riasaka viuen feliços els descendents de Seridje i Wewe. En el lloc en què va caure Eñukuñuku i on va ser engolit per la terra, va brotar un llac que tu pots visitar quan vagis a Mööka, si passes per Riasaka.

Il·lustració: Eva Sánchez

Les dues cares de l' Alzheimer: el malalt i el cuidador

Teresa Vila

El malalt

Els seus ulls han perdut llum, però no intensitat. Fixa la mirada com volent entendre el que li costa entendre, el que ja no entén. De mica en mica, des de fa un temps, se li van allunyant les persones, es va buidant de paraules, es dissolen els records, les imatges. Tot se li fa més distant, i per això, va perdent interès pel seu entorn. Els seus ulls veuen formes que no reconeix. La seva pròpia imatge reflectida en el mirall se li fa estranya. La seva oïda sent paraules que no entén, ni tan sols recorda els noms dels amics, de la família que l'envolta. Neix dins seu una gran solitud, un estrany buit. Viu al marge del món que l'envolta. Té la impressió que s'ha perdut. De la mateixa manera que la tardor fa caure de mica en mica les fulles d'un roure, aquesta malaltia de la qual ja no pot dir-ne el nom, l' Alzheimer, el va despuntant de tot allò que tant li ha costat d'aconseguir.

És molt fràgil: depèn dels altres per a tot. Però al mateix temps, l'esforç del dia a dia per seguir endavant sorprèn els qui l'envolten.

I malgrat tot, el seu rostre, solcat de vivències úniques, segueix reclamant els mateixos drets, el mateix respecte, la mateixa dignitat.

Què és l' Alzheimer?

L'any 1906, el neuropsiquiatra alemany Aloisius Alzheimer descobria la malaltia que porta el seu nom. Provojava un deteriorament global i progressiu de les funcions cerebrals. Avui se sap que és una malaltia degenerativa de les cèl·lules cerebrals (neurons), per ara d'origen desconegut, però en alguns casos que afecten persones joves té una base genètica, que provoca trastorns de memòria, de l'atenció, del llenguatge, de l'aprenentatge, de la capacitat de raonar i decidir, altera el sentit de l'orientació i les diferents habilitats per realitzar les tasques de la vida quotidiana i les activitats socials, i ocasiona canvis progressius en la personalitat evolucionant cap a la incapacitat total de les persones afectades. La seva incidència augmenta amb l'edat avançada, encara que també es pot donar en persones joves. A partir dels 65 o 70 anys, l' Alzheimer pot afectar al voltant d'un 10% de la població. Constitueix la causa més freqüent de demència, seguida d'altres causes com la demència vascular (per trastorns circulatoris del cervell), o les causades per altres malalties o condicions (abús d'alcohol, tabac...). A Catalunya s'estima que afecta al voltant de 40.000

persones, però a causa de l' envelliment de la població, es preveu que aquesta xifra anirà en augment.

L'evolució i les característiques d'aquesta malaltia, comporten una important sobrecàrrega i patiment a les persones que tenen cura del malalt i als seus familiars, motivats per l'extraordinari esforç que han de fer en el dia a dia.

Per prevenir l'aparició o l'empitjorament de la demència, cal evitar les causes que poden originar un dany al cervell, com els hàbits tòxics (tabac, abús d'alcohol, cocaïna, èxtasi, crack...), controlar i tractar els factors de risc cardiovasculars (hipertensió arterial, diabetis...), mantenir uns hàbits saludables (exercici físic moderat, dieta rica en fruites i verdures), i mantenir actiu el cervell, realitzant activitats estimulants com llegir, seguir aprenent coses noves, planificant, tenint obligacions i responsabilitats, així com no descuidar les relacions socials: trobar-se per parlar, jugar a jocs de taula, o participar en organitzacions de caràcter cultural o cívic. Tot això pot retardar el començament de la malaltia i la seva progressió, o fins i tot prevenir la seva aparició en el cas de les demències relacionades amb trastorns circulatoris cerebrals.

Si bé dia a dia s'avança en la investigació de nous medicaments més eficaços que contribueixen a fer més lenta la seva progressió i milloren el control dels seus símptomes, el tractament no farmacològic com la *psicoestimulació cognitiva i la teràpia ocupacional* mitjançant tallers on es treballen àrees concretes com el llenguatge, la lectoescriptura, l'orientació, la memòria, la capacitat de raonar i d'expressar-se, i la pràctica d'habilitats necessàries per les activitats de la vida diària, ajuda a mantenir i potenciar les capacitats existents, millorant per tant la qualitat de vida. Aquests tallers també afavoreixen la integració i les relacions socials, i actuen com a grups d'ajuda i de suport.

La comprensió i l'acceptació de la malaltia, així com el reconeixement de l'extraordinària dedicació dels cuidadors és un deure solidari de tota la societat vers els malalts i els cuidadors.

Informació sobre els recursos disponibles a Cerdanya:
residencia@hospitalpuigcerda.com (Treballadora social)
Informació global: Alzheimer Fundacion la Caixa
www.lacaixa.es Alzheimer
Llibres sobre l' Alzheimer on-line:
www.alzheimer-online.org/enlaces/libros.htm

El cuidador

Els seus ulls blaus tenen una llum especial: reflecteixen un amor sòlid, tendre, generós. Un amor que des de fa 40 anys l'uneix a la persona estimada: la seva dona. A vegades s'humitegen amb llàgrimes transparents, que encara intensifiquen més la seva mirada. Són 40 anys d'estar junts, tota una vida. Han estat feliços. Havien treballat de valent i s'han fet costat l'un a l'altre en els moments difícils, però també han passat estones molt agradables. Recorda com anaven pels pobles a ballar en les festes majors. A ella li agradava molt ballar, i cantar.

I encara canta. Un munt de cançons. A la seva manera és feliç cantant.

L'home dels ulls blaus cada dia des de fa 5 anys, en despertar-se, pensa en ella. S'arregla, agafa el bastó, i enfila costa amunt, coixejant, cap a la Residència. Allà és on té la seva dona. Porta roba neta, encara la hi pot preparar. Hivern i estiu, faci fred o calor, plougui o nevi.

-És l'amor del matrimoni,- diu.

El veig passant-li la tovallola per la cara, amb molta cura. Després agafa la pinta i la pentina, li posa colònia. Li arregla el vestít. I sempre amb un somriure als llavis. Segur que ella nota que és ell, en Marcel, el seu marit, encara que no el conegui...

Controla el que menja, l'ajuda en tots els àpats. La tranquil·litza, la calma.

Vol estar allà, al seu costat.

No sap fins quan podrà fer-ho: cada dia li costa més caminar. El dolor del genoll persisteix.

Però mentre pugui vol seguir tenint cura d'ella, vol vetllar per ella, vol continuar fent el camí que junts van començar fa molts anys i que encara es segueix dibuixant a través d'un horitzó de tardor.

Què és un cuidador?

Els cuidadors són les persones que tenen cura de persones no autònomes, és a dir, que per alguna causa (edat, malaltia, invalidesa...) han de dependre d'algú per realitzar les activitats bàsiques (menjar, rentar-se, vestir-se, caminar...). S'anomenen *cuidadors informals* els cuidadors que no pertanyen a cap institució sanitària ni social, i que cuiden persones no autònomes que viuen al seu domicili, en general familiars malalts d'edat avançada, com els malalts d'Alzheimer.

A Catalunya el 92 % dels cuidadors informals són del nucli familiar. El 83% són dones, i d'aquestes un 70% tenen entre 45-65 anys, i gairebé la meitat són mestresses de casa. Moltes d'aquestes dones han passat de cuidar els fills, a cuidar els néts i després els pares. A causa de l'extraordinari esforç que fan, els cuidadors poden patir sobrecàrrega, desgast psicològic, trastorns de l'estat anímic (tristesa, depressió...), i situacions de risc social (aïllament, pèrdua de relacions socials, renúncia a treballar).

Atendre el pacient amb demència és una realitat difícil de dur a terme en solitari, per tant és aconsellable i necessari buscar el suport de recursos externs a la família. El maneig

dels diferents aspectes relacionats amb la malaltia com la seguretat de la llar, la cura i les atencions personals, les adaptacions del domicili o els trastorns de conducta, es poden facilitar amb el suport de diferents professionals que els puguin orientar i formar. Així es podrà oferir serveis d'ajuda que descarreguin el cuidador i facin compatibles la vida familiar i la laboral (centres de dia, estades temporals a centres residencials o sociosanitaris per descans del cuidador, atenció domiciliària, voluntariat...). Cal, a més, dotar amb prestacions econòmiques l'atenció a les persones amb dependència, i fomentar grups de suport per compartir i intercanviar experiències, i que també donin el recolzament emocional necessari per entendre, acceptar i abordar la situació, així com per trobar satisfacció a la tasca tan altruista i digna que estan fent.

Comprensió... paciència

Em dic Núria, una ciutadana més d'aquesta bella Cerdanya. Sempre és interessant sentir a parlar del cos humà, però jo tinc molt interès per la malaltia de l'Alzheimer, ja que el meu marit la té diagnosticada des de fa uns cinc anys.

Encara que no sé què passarà, ni fins a quin punt arribarà la seva discapacitat per raonar. Sí que puc dir que en aquests moments, ja és molt trist veure una persona tan estimada amb la qual no es pot tenir una conversa de cap mena.

Tothom que es trobi en la mateixa situació que jo, la de tenir el marit malalt d'Alzheimer, no té cap més remei que viure el dia a dia, perquè a vegades tens la gran decepció que sembla que ja ni tan sols t'estima i li fas nosa, sobretot si vols guiar-lo per algun motiu.

Altres vegades en canvi, es mostra afectuós com sempre havia estat, ja que fa cinquanta-tres anys que estem casats i sempre m'ha demostrat molta estimació.

En resum, puc dir-vos que en aquests moments de la meua vida em sento molt sola; passem les hores senceres sense comunicar-nos i si començo alguna conversa és impossible que em segueixi, perquè no coordina i ho té tot oblidat.

Ara m'adono que dic "em sento sola", però això és pel que fa només a la parella, perquè tenim la sort de tenir dos fills i néts que ens estimen, com també nosaltres a ells.

Ànims! doncs, a tothom qui passi dies angoixosos com jo.

Hem de pensar en primer lloc, que la nostra obligació és ajudar-los tant com ells es deixin; i en segon lloc, tenim els metges que vetllen per la seva millora de vida i finalment tant si som creients o no, tenim també una "Moreneta" aquí a Puigcerdà, i si li demanem ajuda ens donarà la mà per suportar-ho tot.

Adéu-siau!

Núria Làzaro

El món rural en femení i plural

Montserrat Gómez

D'un temps ençà el paper de la dona al món rural, abans mut i imperceptible, ha anat convertint-se en evident i imprescindible. L'essència emprenedora de la dona, la modernització i l'associacionisme han tret a llum aquesta veu femenina que comença a fer-se sentir. I no tan sols per reivindicar; també per compartir, viure, aprendre i posar-se al dia en un món, per a moltes, dur i alhora gratificant.

ELLES (FEMENÍ I PLURAL)

"Vam començar a fer reunions fa quatre anys i al final, de setze, ara en som una vuitantena." (Maria Isern)

Ni es planyen ni es lamenten del tipus de vida que duen. Ans el contrari, aquestes sis dones amb qui parlem (petita representació de l'Associació de Dones del Món Rural Cerdà), gaudeixen i assaboreixen l'espai que respiren i la tasca que duen a terme, tot i ser conscients de les dificultats i mancances. Totes elles, la Montse de Prats, la Lourdes de Pi, la Paquita i la Maria de Prullans, la Montse d'Aràns (la presidenta) i la Mercè de Bor coincideixen que llurs principals objectius a l'associació no són de caire laboral ni econòmic. Els seus reptes són tan senzills com valuosos a nivell personal: conèixer-se entre elles i sortir de la rutina. Ja en els seus inicis, ara fa uns quatre anys i mig, les reunions les feien de poble en poble per donar notícia de la seva existència per tota la Cerdanya i l'Alt Urgell, i de les setze dones que van començar, ara ja en són una vuitantena.

Per a totes elles ha estat una possibilitat per trobar-se, xerrar, sortir, anar a teatre, fer algun petit viatge, compartir dificultats i alegries i aprendre. Els curssets... ben variats: restauració de mobles, pastisseria, formatgeria, pintura, decoració, puntes de coixí, decoració de llaunes, fontaneria, lampisteria... Encara, però, en tenen un de pendent, el de cotxe (mecànica bàsica, posar cadenes, manteniment...). I és que si l'associació ha estat fonamental per obrir-se portes, el cotxe el defineixen com "l'invent del segle".

AMB EL CARNET A LA MÀ... L'AUTONOMIA

"Una de les coses en què considero que vaig tenir més sort és en el fet de treure'm el carnet de conduir. La rentadora i el carnet de conduir, em diuen que me'ls prenen i m'agafa alguna cosa." (Montse Pons)

No cal dir que viure al món rural ja no és el que era. La modernització hi és palesa en molts aspectes des de fa un temps: maquinària, tractors, útils agraris, vehicles, tecnologia i informàtica, vies de comunicació... encara que no arreu. Les cobertures dels inestimables telèfons mòbils, els senyals de televisió, la línia ADSL i algunes carreteres

presenten encara moltes mancances en alguns indrets de la nostra comarca.

Per a elles, però, el que ha marcat amb escreix la diferència ha estat el binomi "carnet de conduir i cotxe". Algunes recorden com la supeditació a la disponibilitat de l'home o d'algú proper per poder bellugar-se limitava fins a límits insospitats el seu radi d'acció.

"Potser el més dur va ser això, veure que tenia els pares tan a prop (a La Seu) i que no els podies veure. Llavors tampoc tenies telèfon." (Lourdes Nadal)

Encara avui en dia hi ha qui pateix aquest problema. No és difícil trobar, majoritàriament, dones grans que sense carnet ni vehicle viuen, de vegades soles, en pobles allunyats dels principals serveis: sanitat, oci, botigues, perruqueries, mercats... Tant l'Ajuntament de Puigcerdà com el de Bellver ofereixen un servei de transport públic que alleugera aquest handicap. En el primer cas, cada dimarts i divendres un microbús d'unes deu places uneix gratuïtament els pobles d'Age i Vilallobent amb la capital. En el segon, el "transport a la demanda" ofereix tres rutes diferents tots els dijous de l'any (aprofitant el dia de mercat de Bellver) al mòdic preu de seixanta cèntims. Així, gran part dels pobles de la Batllia més Riu, Prats, Baltarga i Prullans romanen comunicats un cop a la setmana amb la vila de Bellver.

"En un poble per qualsevol cosa necessites el cotxe, és una eina imprescindible, de treball." (Mercè Ribot)

En el dia a dia del món rural els desplaçaments són una constant de la qual ningú se salva: els adults per anar a comprar, al metge, a treballar; els petits per anar a escola o fer altres activitats pròpies de l'edat; els joves per estudiar, començar en el mercat laboral o anar de gresca; i la gent gran, per a qui, quan cau malalta i comença el "rosari" de metges i proves, s'agreuja el tema.

LA GENT GRAN I LA XICA... LES INQUIETUDS

"Als grans, si els vols fer contents, sobretot escolta'ls." (Maria Isern)

"Quan estan malalts te'n surts. Es fa. Fas sobre la marxa quan t'hi trobes. (...) Si avui això et va millor així, doncs continuem d'aquesta manera." (Lourdes Nadal)

Fer-se gran al món rural, en molts casos, significa viure tres generacions juntes. Les grans preocupacions, sobretot per a les dones sobre les quals recau el pes de la responsabilitat, vénen amb les malalties que comporten una

incapacitat i una dependència quasi total i absoluta pels actes més bàsics i imprescindibles de la vida quotidiana i diària.

Per aquells casos extrems que cal un suport especialitzat, a part d'una empresa privada, existeix un servei a domicili del Consell Comarcal que abasta tota la Cerdanya i que se sol·licita a través de les assistents socials. Segons ens explica la Dolors Marginet, una de les "cuidadores" de la nostra comarca, les prestacions bàsiques que s'ofereixen són: higiene personal, preparació d'àpats, acompanyament i prestació de suport en el passeig i en la compra, vetlla de la correcta administració de la medicació... L'assiduitat de l'assistència depèn del grau de disminució i la malaltia de què es tracti, així mateix el preu del servei varia en funció del nivell econòmic dels sol·licitants.

D'altra banda, el transport escolar també ha contribuït a fer més fàcil la vida als pobles. La desaparició d'algunes escoles en el seu moment, l'entrada dels joves als instituts de les grans viles i el fet de voler pels petits les mateixes oportunitats i activitats que per la resta comporta, generalment per les mares, més desplaçaments afegits que en alguns casos han pogut ser canalitzats cap aquest servei facilitat durant la vida escolar dels menors.

"La gent que estem a poble volem que els nostres fills tinguin les mateixes comoditats i oportunitats que els altres. Si els nens de ciutat fan música, els nostres també han de fer música. Llavors representa que has d'agafar el cotxe i portar-los amunt i avall. I després que no vulguin sortir a la nit..." (Montse Gasch)

FUTUR? RELLEU GENERACIONAL?

"La població en els pobles ha baixat, hi ha molta persona gran, el jovent marxa, no tenen sortida." (Paquita Font)

Totes sis entrevistades coincideixen a dir que la pagesia com a tal sense cap recolzament d'una altra activitat que la complementi no té futur. No recompensa econòmicament i és una feina molt lligada. Ni caps de setmana, ni vacances. Les vaques, el bestiar i els camps no entenen de descansos setmanals o anuals. Cadascú ha buscat la combinació de solucions que millor s'ha adaptat a les seves circumstàncies:

- deixar les vaques de llet que són molt més lligades i no compensen (s'hi afegeix el problema de la minsa Quota lletera)
- passar a una agricultura i ramaderia d'autoconsum
- fer altres feines que incrementin l'aportació econòmica de la família
- arrendar els prats
- dedicar-se a l'elaboració de productes artesans
- obrir cases de turisme rural o restaurants
- deixar la pagesia (un dels membres de la família) i exercir una altra professió
- agrupar-se en petites colles de pagesos amb qui intercanviar

les "substitucions" i poder així fer dies de festa i vacances Davant d'aquest "excel·lent" panorama, el jovent no vol continuar la tasca dels pares. S'han format, han estudiat i acostumen a trobar feina fora de l'àmbit familiar i rural: construcció, comerç, sanitat, educació... Tot el contrari del que la gran majoria d'aquestes dones del món rural es va trobar en el seu moment, algunes no van tenir opció a escollir.

UNA QÜESTIÓ DE FAMÍLIA

"Es va morir la meua mare, fèiem de pagès, com que era una casa petita, com els deixes així?" (Paquita Font)

"Quan ho va agafar el meu home" (Mercè Ribot)

"Jo sóc de Barcelona, és propietat del meu marit, jo no tenia res a veure amb el món rural. Sóc la que menys en sé, però sabia on em ficava. El meu pare és fill de Travesseres i a la meua família sempre han fet de pagesos" (Montse Gasch)

Per regla general, cap d'elles ha escollit la seva opció de vida actual com qui escull uns estudis o una feina a través d'una oferta de treball. O bé l'herència d'una explotació que per uns motius o altres els pares han de deixar, o bé l'enllaç amb un pagès són alguns dels principals motius que siguin on són. Totes, més o menys, sabien on es ficaven, i com era aquest món que defineixen lligat i tancat, però solidari.

Un dia qualsevol d'aquestes dones no es diferencia gaire en horari al de qualsevol altra dona que no visqui al món rural: preparen els àpats de la família; tenen cura de la casa, dels fills i dels grans; fan les compres; van a la seva feina (en llur cas munyir les vaques, arreglar el bestiar o l'hort, recollir l'herba al camp, tenir cura del restaurant o la casa de turisme rural, fer feines esporàdiques, elaborar formatges...); intenten trobar temps per les seves aficions... Cada cop més, les comoditats i les activitats s'assemblen més a les de les ciutats, però també la tensió i l'estrès dels horaris i de voler estar per tot i per tots.

"L'estrès era a Barcelona, ara ja el tenim aquí." (Montse Pons).

QUÈ CANVIARIEN I/O MILLORARIEN AL MÓN RURAL:

- manca de centres de dia pels grans
- facilitats per a les dones a l'hora de cotitzar al règim agrari de la Seguretat Social
- obrir escoles als pobles petits
- millors xarxes de telecomunicacions i carreteres
- més ajuts i no tants obstacles, sobretot administratius, per seguir en el món de la pagesia
- aturar la construcció desmesurada
- més assistència a domicili per a les persones grans
- poder guanyar-se la vida com a pagesos
- que no pensin en ells només quan hi ha eleccions
- que qui fa les lleis des de ciutat es posi més a la pell dels habitants dels pobles petits
- caràcter tancat dels habitants

QUÈ TÉ DE BO PER ELLES VIURE AL MÓN RURAL:

- tranquil·litat: en algun poble els nens encara poden jugar al carrer
- elasticitat dels horaris laborals
- contacte amb els animals i la natura
- qualitat de vida
- solidaritat

La gent és també l'indret on viu
John Steinbeck

GÀMBIA

Jordi Segarra

Gàmbia és un petit país africà situat a la costa occidental del continent. El seu territori està enclavat dins del Senegal, país amb el qual va formar una confederació, anomenada Senegàmbia, que va tenir un curta vida (1982-1989). La seva superfície és de poc més de 10.000 km², equivalent a la província de Lleida.

Quina importància pot tenir per als catalans conèixer Gàmbia? Que més de 10.000 gambians resideixen a Catalunya, i això és una part important de la població d'aquell país que just arriba al milió i mig d'habitants. La majoria dels immigrants gambians establerts a Catalunya resideixen a les comarques de Girona i al Maresme, on treballen en l'agricultura, la construcció i els serveis. Les famílies gambianes són el col·lectiu sud-saharià més important a Catalunya. A Puigcerdà hi ha censats 14 gambians.

La República de Gàmbia és un dels països més pobres del món. Quatre de cada cinc persones viuen per sota del llindar de la pobresa i gairebé la meitat de la població no té accés a l'aigua potable. L'esperança de vida és de 52 anys en els homes i 56 en les dones (a Espanya és de 75 en els homes i 82 en les dones). La mortalitat infantil és molt alta, de cada 1000 nens nascuts en moren 70 abans d'un any (al nostre país, 4 de cada mil). A més, la malària és un malaltia endèmica a la zona i provoca una gran mortalitat, especialment entre els nens. L'assistència sanitària és molt precària, hi ha 1 metge per cada 25.000 habitants (a Catalunya hi ha 1 metge per cada 280 habitants). Tots aquests factors fan que la població de Gàmbia sigui molt jove i pràcticament no hi hagi vells. Al Àfrica els qui arriben a vells són considerats un monument històric i diuen que respectar un ancià és respectar la vida.

Gran part de la població viu d'una economia de subsistència de base agrícola i ramadera. El principal cultiu és el cacauet, del qual es fa oli. Gàmbia és un país amb poc recursos naturals, cosa que probablement ha fet que no hi hagi les convulsions polítiques i socials freqüents en altres països africans.

Els habitants de les zones rurals viuen en cases fetes de terra argilosa amb el sostre de palla o de fulles de palmera. A les zones urbanes la major part de les vivendes són barraques. Els primers diners que els immigrants gambians envien al seu país s'utilitzen per fer cases sòlides de totxana i ciment. També s'inverteix en l'educació dels fills que s'han quedat a l'Àfrica.

La població està formada per diferents ètnies que tenen la seva pròpia llengua (són llengües sense escriptura). La majoria són mandinga. També hi ha fula, wolof, djola, sarahole i altres. La llengua oficial és l'anglès. Gàmbia va ser una colònia anglesa durant més de 300 anys, fins que l'any 1965 va accedir a la seva independència. La regió de Senegàmbia va ser un centre molt important del tràfic d'esclaus d'Àfrica cap a Amèrica. Com assenyala Joseph Ndiaye, conservador de la Maison des esclaves de Goreé (Senegal): " *Vostès, els europeus, parlen de l'holocaust del nazis contra els jueus que va durar 10*

anys, nosaltres a Àfrica vam ser esclaus durant 300 anys. Aquí tenen el nostre holocaust i la raó del nostre subdesenvolupament"

A Gàmbia el 95 % de la població és musulmana, tot i que com a tota l'Àfrica negra les creences animistes (basades en la tradició que tots els éssers tenen esperit) són molt importants. De fet, el culte islàmic no es practica aquí amb la mateixa intensitat que al nord d'Àfrica o al Pròxim Orient.

La religió determina pràctiques socials i rituals. L'Alcorà permet que l'home tingui fins a quatre esposes sempre que els pugui oferir a cadascuna d'elles el mateix tracte i la mateixa pensió. El més habitual és però, que a les zones rurals, un home tingui dues o tres dones. Tot i que tradicionalment els matrimonis són acordats entre famílies, a les ciutats els hàbits de matrimoni estan més basats en l'elecció personal que no pas en els acords familiars. També el tipus de vida urbà i les despeses econòmiques fan que a les ciutats sigui menys habitual la poligàmia.

Es practica la circumcisió masculina, que és una obligació emanada de l'Alcorà, i també la circumcisió femenina que és una pràctica anterior a l'establiment del cristianisme i de l'islamisme. L'ablació (circumcisió femenina) es practica a 28 països africans i tot i que formalment està prohibida per molts governs, a Gàmbia és una pràctica ritual d'iniciació molt estesa que pot implicar exclusió social en cas de no realitzar-se. Aquest és un tema molt important per als residents gambians a Catalunya. A Espanya, la pràctica de l'ablació és un delictes i està penada per la llei. De fet, s'està realitzant una

tasca pedagògica a les escoles i als centres sanitaris catalans per tal que els pares prenguin consciència que aquesta pràctica, tot i ser tradicional al seu país d'origen, atempta contra els drets humans i posa en perill la salut de les nenes. En aquesta tasca hi col·laboren les pròpies associacions d'immigrants sud-saharians.

La dona és el motor de l'economia i la vida africana. La seva jornada laboral és de 14 hores. Comença movent el gra, després prepara el menjar, va a buscar i transportar l'aigua, renta la roba, treballa en el camp, recull llenya, neteja la casa i renta els nens. A més les dones s'encarreguen de l'hort, anomenat el jardí de les dones. A això cal afegir que el nombre de fills per dona és molt alt, fins a 7 fills en algunes regions.

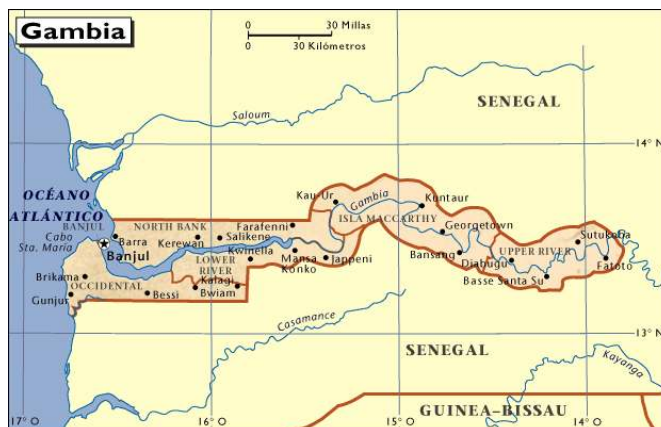
La jornada laboral dels homes és molt menor. Es dediquen al conreu del cacauet i als oficis artesanals i industrials. Com assenyala Adriana Kaplan, antropòloga de la UAB, que treballa des de fa 16 anys sobre el tema de l'ablació: *La dona mou el continent africà. Àfrica és nom de dona!*

El futbol és l'esport més practicat i seguit a l'Àfrica. Molts joves gambians són seguidors del Barça, tot i no haver sortit mai del seu país. El seu ídol és, com no, Samuel Eto'o.

La majoria dels immigrants gambians volen tornar al seu país després de treballar uns anys a Catalunya i estalviar diners. Tornarem, si Déu vol. *In shaa-lah!*

Gàmbia en xifres

Nom oficial : Republic of the Gambia
 Forma de Govern República amb una cambra legislativa: Assemblée Nacional
 Cap d'Estat: President Yahyah Jammeh
 Capital Banjul
 Superfície: 10.689 km²
 Població (2003): 1.501.050 h.
 Densitat: 140 hab/km²
 Altitud màxima: Cota sense nom, 53 metres
 Índex de desenvolupament: 0,463 (151è lloc)
 Llengües: Anglès (oficial), mandinga, wolof, fula, sarahole i altres
 Religió: Musulmans 95 %, altres 5%
 Moneda: Dalasi (1€ = 32 dalasis)

A l'Àfrica no hi ha fronteres, ni tan sols entre la vida i la mort

Leopold Senghor

Música africana

Jaliba Kuyateh (Gambia)
Ismael Lo (Senegal) *The best of Ismael Lo*
Salif Keita (Mali) *M'bemba*
Amadou et Mariam (Mali) *Dimanche a Bamako*
Angelique Kidjo (Benin) *Keep on moving*
Richard Bona (Camerún) *Scenes from my life*
Cesaria Evora (Cabo Verde) *Rogamar*

Per conèixer més

Adriana Kaplan: **De Senegambia a Catalunya. Procesos de aculturación e integración social**
 Premio Dr. Rogeli Duocastella.
 Fundació "La Caixa". Barcelona 1998

Kim Manresa (fotografies)
El dia que Kadi perdió parte de su vida
 Ed. Blume

Wassu Gambia Kafo
 ONG nascuda a Catalunya
 per a la cooperació amb Gambia
 wassukafo@yahoo.es

Fotografies : Mercè Borràs, Miquel Diez i Jordi Segarra

Jo llegeixo, tu llegeixes,...

Biblioteca Comtat de Cerdanya

Frances Barry. **Anna i l'arc de Sant Martí**. Barcelona: Beascoa, 2004

Aquest conte és ideal perquè els més petits de la casa aprenguin els colors. És un llibre que s'ha de mirar i explicar com un joc. La protagonista és l'Anna, un ànec que va cap a casa seva. Si l'acompanyeu tindreu un camí ple de sorpreses.

Dav Pilkey. **El Capità Calçotets i l'atac dels vàters parlants**. Barcelona: Cruïlla, 2005

Per nens i nenes que ja dominin els mecanismes lectors i que tinguin ganes de riure. Aquest llibre combina el text amb els dibuixos i ens ofereix una història divertidíssima. El Jordi i l'Oriol són dos nens molt trapelles que fan que la seva escola es transformi en un magnífic daltabaix i el seu director en el Capità Calçotets. Ah!! i és de la col·lecció *Vaixell de Vapor*.

Ramon Folch i Camarasa. **Els Jocs Olímpics d'en Massagan**. Barcelona: Casals, 1991
Un còmic català pels més ganàpies, es tracta d'un clàssic de la literatura juvenil catalana il·lustrat magníficament per Madorell. El seu personatge és en Massagan, un noi del país que sempre s'emboïca i acaba a països exòtics solucionant problemes a tort i a dret.

Violeta Denou. **Quin embolic d'animals**. Barcelona: Timun Mas, 2004

De la col·lecció *Sóc en Teo*, un clàssic infantil arreu d'Europa que, en aquest cas, ensenya a llegir els nens. Per tots aquells infants que estiguin aprenent les primeres lletres tenim el text en lletra de pal i també en cursiva. Sense adonar-se'n el nen descobreix les lletres i les paraules i dona sentit a les frases.

El domini del trençalòs

Àngel Bonada

El Trençal s és un ocell únic, gegantí i espectacular. És l'únic animal del món que es cruspeix els ossos del bestiar malaurat, sovint després d'esmicolar-los contra els rocs de les tarteres i terregallers. No hi ha cap altre ocell, sigui guila o voltor, que visiti els còsmics per lluir aquest color viu, ataronjat sota negre, espectacle estètic de contrast a posem. Per això només és el principi, el més impressionant comença quan observem el seu vol, el *Trenca* és el dominant aeri dels Pirineus.

Tot just el sol lluita entre les boires per arribar a la nostra terra. Després l'aire es mou; de moment descobreixo, posada a l'esclaire, la silueta barbuda del nostre protagonista. Amo gelós del seu territori, avui salta d'hora i es passeja pausadament a tocar de roques i cingleres. Tot ho vigila, tot és al seu abast, atalaia incansable el seu territori, cada racó, cada barranc, cada bauma i extraplom. Mentrestant, a la falda i a la fonsada, l'aire de les riberes i closos s'escalfa, el cel es densifica, els corrents comencen a brollar, d'aquí poca estona pràcticament no hi haurà límits.

I jo, petit, a terra, poca cosa, atrapat per l'espectacle. El ritme s'accelera, poca broma, al mar de cel hi ha altres navegants que busquen el seu moment de glòria. El domini és dur i porta molta feina. De primer es troba el Voltor, n'hi ha prou de mostrar-li qui domina l'aire; s'hi encara, mig plega una ala i batega amb l'altra, giravolta tribanellant l'aire; el necr fag s'afanya en veure la cabriola, esbufega pesadament i li ensenya que fuig.

Per no hi ha descans, l' guila surt d'entre les bromes, i tot i saber-se gil i poderosa, prova de passar de reüll. Primer li clava la mirada, llavors l'escomesa és realment violenta, l'empaita, -a distància em sembla sentir el frec de les plomes-, l'atrapa, les urpes s'enllacen i les dues bústies cauen enganxades, giren en un ball de caiguda, i just abans d'un desenllaç fatal, se separen... L' guila s'atura espantada, mentrestant ell, tranquil, remunta a gran alçada, una mica més enllà de la meua mirada.

I jo, poca cosa, atrapat per l'espectacle, petit, a terra.

Signe d'intel·ligència fosca, un Corb murri profana la seva llar, remena el jaç i menja del seu rebost, per de seguida salta i en un mal presagi comença la fugida; un punt del cel es converteix en un picat de caça. Vertiginosament, el Trençal s es precipita muntanya avall, entre agulles i crestes esmolades. Després d'estomacar-lo recull l'aire amb les ales i amb una maniobra

impossible remunta la carena. El Corb és un tossut adversari, així que el Trençal s li repeteix l'operació un parell de vegades. I encara una altra: aquesta sense malícia, només per demostrar-li - recreant-se i mostrant tot l'espectacle- les ales mig plegades en forma de punta de fletxa, els cops precisos de cua, el moviment simfònic de cada múscul, de cada ploma.

I jo, atrapat per l'espectacle, petit, poca cosa, a terra. Ha tornat la calma, el planador majestuós és encara més gran, domina el tros, al est, es deixa endur per la tènica, va remuntant sense pressa. A mig camí una mirada de complicitat amb el Pelegrí marca els límits...

Pere Borrell (1835-1910): Mestre de mestres

Sandra Adam

Nascut a Puigcerdà, es crià en el si d'una família humil. La mort del seu pare com a matiner (segona guerra carlina) a Ribes de Freser marcà la seva vida. Treballà de cadiraire i ja de ben petit ajudava la seva mare en el manteniment de la desapareguda església de Santa Maria. És durant aquestes visites a l'església, que descobrí en un petit altar dedicat a Sant Sebastià, una pintura d'una Madonna italiana. Així, és als tretze anys que començà a experimentar de forma autodidacta amb la pintura i el dibuix. Ben aviat mostrà una aptitud innata i una família de Dorres, valorant el seu talent, l'animarà perquè viatgi a París, centre dels moviments d'avantguarda, però ell refusarà la idea per la responsabilitat que sent davant la família. No obstant, als vint-i-cinc anys es desplaçarà a Barcelona on estudiarà a l'Escola de Llotja amb professors com Lorenzale o Milà i Fontanals. Poc a poc s'anirà fent un lloc en el cercle artístic de Barcelona i començarà a fer petites col·laboracions com ara decorats pel Liceu.

Al 1868 s'independitzarà de Llotja i obrirà la seva pròpia escola, l'Acadèmia Borrell. Serà un centre on es trobaran personatges dissidents de l'escola oficial però no menys importants. Serà el cas de Romà Ribera, deixeble del mestre ceretà, que viatjarà a París on es mourà en el cercle modernista de Casas i Rusiñol.

De caràcter tímid i discret es manté al marge de la vida social barcelonina exaltada per la Febre d'Or de la Primera República. Els estius els passa a la Vila on troba la burgesia, aquí estableix diversos contactes però mai acabarà de quallar en el cercle burgès noucentista.

La seva obra, destacada pel Trompe-l'oeil, es basa en la captació de l'instant anecdòtic de la situació, un moment de tendresa o d'acció. Això sí, segueix esquemes propis academicistes que l'impedeixen destacar sobre els grans moviments que s'estan donant a França, com ara

l'impressionisme. Una de les obres més reconegudes arreu és *Fugint de la crítica* (1874). En aquesta pintura trobem la recuperació del Segle d'Or espanyol en les característiques del noi que ens recorda un dels *muchachos* de Zurbarán amb l'efecte -que tant agradava a Borrell- de la il·lusió òptica. El noi, s'impulsa des del marc fictici de la pintura per avançar cap a l'espectador. Però el noi presenta una expressió alterada per alguna cosa que veu allà fora. Aquí trobem l'anècdota que viu el noi i que el mestre no ens deixa compartir.

Altres pintures al Trompe-l'oeil són: *Pagès amb dos penjolls de raïm* (1877), *Raïm penjat al marc* (1880) o *Una broma pesada* (1883). En totes les obres queda

plasmada la realitat a l'extrem juntament amb l'anècdota, cosa que aporta un gran caràcter optimista.

Deixant de banda la seva cara més amable i divertida del Trompe-l'oeil, pinta també obres de caire religiós i també obres on representa la seva terra natal. Per exemple, en la pintura *El llac de Puigcerdà* mostra l'estiueig a Puigcerdà: les passejades amb barca per l'estany. Altres pintures ens mostren la mateixa burgesia sortint del Liceu en situacions molt divertides, o bé una obra íntima com *Contemplació*, obra d'una qualitat excel·lent.

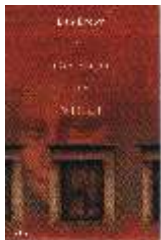
La fortuna crítica no ha estat gaire favorable cap al gran mestre ceretà, els seus alumnes el definien com un àngel confident amb qui podien comptar. Potser fou massa silencios.

Esperem -en el centenari de la seva mort- poder gaudir de l'obra del pintor, a la Vila on va deixar la seva primera empremta.

El meu llibre preferit...

Es fa molt difícil triar el nostre llibre preferit, perquè sovint més d'un ens ha seduït. Així ho demostren aquestes ressenyes. Tant de bo que durí tot l'any la seducció...i per Sant Jordi també, és clar! El gust per la lectura és immens: tastem-lo!

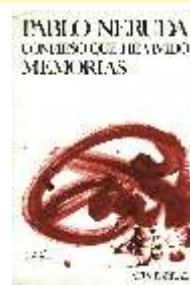

Dan Brown, **El código da Vinci**, Nueva York: Umbriel, 2003

Este libro me ha gustado porque toca el tema de la mujer en la vida de Jesucristo ya que tanto en los evangelios como en los últimos concilios, por lo general la mujer está proscrita y no tiene ninguna notoriedad. *La búsqueda del grial es literalmente el intento de arrodillarse ante los huesos de María Magdalena. Un viaje para orar a los pies de la descastada, de la divinidad femenina perdida.*
Joana Sanguino

Pablo Neruda, **Confieso que he vivido**, Barcelona: Seix Barral, 1974

Recomano la lectura de les memòries del Premi Nobel de literatura Pablo Neruda. Va tenir una vida intensa, compromesa. Testimoni i cronista excepcional d'uns anys de trasbals social, de canvis, tant a Europa, com al seu país natal, Xile. Era un geni de la "paraula" i d'elles deia: *...Las amo, las adhiero, las persigo, las muerdo, las derrito...Amo tanto las palabras...Entonces las revuelvo, las agito, me las bebo, me las zampo, las trituro, las emperegilo, las libero...Las dejo como estalactitas en mi poema...*
Assumpta Ibàñez

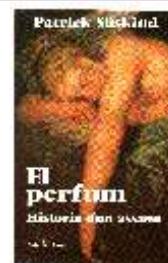

Howard Philips Lovecraft, **En la cripta**, Madrid: Alianza Editorial, 2001

Lovecraft es el maestro del horror. En él hallarán pocas vísceras, falta de sangre, y de ahí su incontestable maestría: provocar el estremecimiento sutil. Es una revelación mística: no hace falta LSD para alucinar, y como los grandes escritores, debe ser amado por su estilo: Barroco, reventando de cultismos exquisitos, enfático, sublime, leerle produce placer, y eso es la literatura, placer estético -en algunos moral-, capaz de extasiarnos.
Cristina Luna

Patrick Süskind, **El perfum**, Barcelona: Seix Barral, 1992

Jean-Baptiste Grenouille és el millor fabricant de perfums de tots els temps. Per tal d'aconseguir l'essència elemental de la màgica fragància, el protagonista necessita els fluids corporals de joves verges, i per això no dubta a transformar-se en un obsessiu, cruel i despietat assassí. L'autor ens proposa una immersió literària en l'arc iris de les olors i en els torbadors abismes de l'esperit humà. Senzillament genial!
Edwin Evangelista

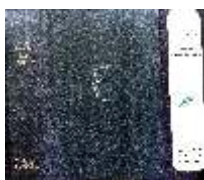

Jesús Moncada, **La galeria de les estàtues**, Barcelona: La Magrana, 1995

Aquesta obra conté tots els elements de la literatura d'en Moncada que a mi m'agraden tant: Una prosa fluïda i fàcil de llegir, un gran sentit de l'humor i una fina ironia, uns personatges molt ben caracteritzats, una divertida descripció, gairebé una caricatura de la Guerra Civil i de la postguerra amb la ridícula societat "franquista". Si es comença a llegir aquest llibre, no es podrà deixar fins el final.
Albert Rabasa

Maria Barbal, **País Íntim**, Barcelona: Columna, 2005

És un homenatge a la gent que va patir la Guerra Civil i la repressió franquista, i també a la dona pirinenca que amb molt coratge va afrontar la pèrdua dels éssers estimats, les pèrdues econòmiques, i tot i ser senyalada com a roja, amb molta dignitat, estimació i fortalesa moral va sobreviure i va tirar endavant la família. El recomanaria a un públic molt ampli, sobretot als joves, perquè valorin els valors implícits de la democràcia: Respecte i Pluralisme.
Sol Gasch

Josep Carner, **Obres completes**, Barcelona: Editorial Selecta, 1968

És un d'aquells llibres al qual, periòdicament, quan em plau, m'hi adreço i en faig lectura. El recomano a tothom perquè és d'una diversitat magnífica, perquè després de trobar-hi poemes d'un misticisme aclaparador, d'un cant a la vida que et deixen sense alè, altres et fan somriure per la seva senzillesa i humor. He optat per l'humor del recull poètic "Bestiari", una colla de poemes dedicats a moltes bèsties: del lloro al gos, del còndor a l'hipopòtam.
Francesc Fabra

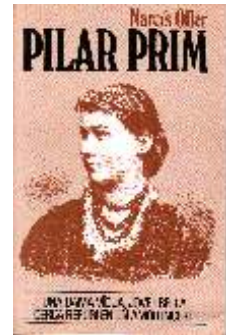

Lleó Tolstoi, **Guerra i pau**, Barcelona: Miquel Arimany S.A., 1975

És un llibre amb el qual vaig gaudir molt. Potser per la circumstància en què em trobava (amb la cama enquistada i quiet a casa). Com que és molt extens (més de mil pàgines) em va acompanyar en la meua convalescència i vaig penetrar en l'atmosfera, època, ambient...compartint així una mena de vivència paral·lela. Cal dir que està molt ben escrit i et transporta fàcilment a aquell món fascinant.
Josep Lizandra

Narcís Oller, **Pilar Prim**, Barcelona: Selecta - Catalònia, 1993

La història es desenvolupa a La Cerdanya i ens imaginem com era Puigcerdà a inicis del segle XX. La intriga amorosa que s'hi narra manté el lector en l'expectació, de manera que no es fa gens avorrida. L'autor fa una anàlisi minuciosa de la consciència femenina. La recomano a tothom qui estimi aquest poble i els seus entorns i tingui curiositat.
Mercè Serrano

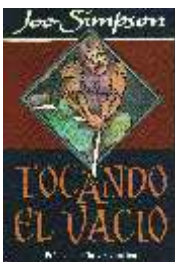

Susan E. Hilton, **Rebeldes**, Madrid: Alfaguara, 1985

Baralles, sang, mort...i entre tot això l'amistat i el sentiment d'unió. Aquest llibre ens mostra com dins nostre hi ha un cor, i com entre l'odi i l'amor hi ha molt menys que un sol pas. Ens fa obrir els ulls i pensar que amb l'odi no es pot solucionar res i que romandre units amb els amics i els familiars ens fa forts: *Si no sacas la cara por ellos, si no permaneces unido, si no actúas como hermano, ya no es una pandilla.*
Oleksandra Vereshchak

Josep M. Salvatella, **Sol ponent**, Olot: Brau edicions, 2000

Llibre sòlid, contundent i no massa llarg, que m'ha transmès emocions pures i vives, sense futeses ni ornaments. És un recull de narracions curtes, escrites amb prosa poètica, humil i alhora molt ferma, capaç de captivar el lector de tal manera, que hom no pot deslliurar-se'n fins haver llegit l'última frase. El recomano a lectors que cerquin escriptures subtils amb missatges potents.
Daniel Olivera

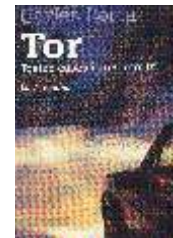

Joe Simpson, **Tocando el vacío**, Madrid: Desnivel, 1992

Basat en una història real, narra l'aventura de dos amics escaladors, un dels quals haurà de prendre una decisió terrible. M'agrada molt perquè ens mostra com la solidaritat i la tenacitat poden vèncer qualsevol adversitat de la vida. El recomano a tothom ja que és una obra mestra i ha esdevingut un clàssic en la literatura muntanyenca contemporània.
Alfons Brosel

Carles Porta, **Tor, tretze cases i tres morts**, Barcelona: La Campana, 2005

Aquest llibre m'ha agradat per la seva versemblança i perquè l'autor, com a reporter que és, no es decanta pel sensacionalisme, sinó que elabora un treball acurat dins d'una arriscada aventura periodística. És el resultat de vuit anys d'investigació arran d'un reportatge que es va emetre en el programa "Trenta minuts" de TV3 el 1997. Porta reflecteix una sèrie de veritats sorgides de les entrevistes a personatges reals i a d'altres individus pirinencs, com neorurals i contrabandistes.
Manel Figuera

Joan Vinyoli, **Passeig d'aniversari**, Barcelona: Empúries, 1986

Els versos del poeta, trapezista de la metàfora i de la vida, són un bàlsam guaridor. Cal només escoltar el ritme, la cadència, la subtileza dels mots, i deixar-se bressar per les imatges perquè la màgia poètica operi dins nostre. Així, la lectura atenta ens ofereix un pur tresor: *...si rocs, en diamants; si didals, en campanes tocant a festa; si agulles de cosir, en parallamps d'acer; si cavallets de fira, en constel·lacions.* Llegim el Mestre... i esdevindrem rics!
Marina Barnola

Le Joyau Cerdan - Les Pervenches

Une unité spécialisée pour l'accueil de jeunes déficients et de cérébrolésés:

"L'Institut Médico Éducatif" : Le Joyau Cerdan à Osséja

Il s'agit d'une section de La Perle Cerdane, Maison d'enfants à caractère spécialisée.

Nous avons présenté dans le précédent numéro l'une des 2 unités d'accueil de l'I.M.E. le Joyau Cerdan : « Les Isards ». Dans cet exemplaire nous aborderons l'autre unité : « Les Pervenches ».

Les Pervenches :

Les Pervenches accueillent des enfants et des adolescents, en externat, présentant une déficience intellectuelle constitutionnelle ou acquise avec troubles polymorphes et réductions des possibilités d'expression et d'autonomie. La finalité de la prise en charge est la construction de la personne, en fonction de ses potentialités propres.

La prise en charge est personnalisée, elle s'appuie sur un projet de groupe, dans un objectif d'éducation et de socialisation.

La volonté de placer l'enfant au centre de la prise en charge amène à construire un projet qui se déroule en installant une continuité entre les temps familiaux et les temps de prise en charge institutionnels. De ce fait, les contacts avec la famille sont quotidiens.

Les objectifs de la prise en charge :

Garantir la qualité de vie :

Donner la priorité au bien être de l'enfant tout au long de la journée, et maintenir un climat calme d'écoute et de communication.

Accompagner la construction de la personne en favorisant les apprentissages et l'autonomie :

Les actes de la vie quotidienne sont des temps de sollicitation ou l'enfant peut être acteur : les apprentissages sont répétés

pour favoriser l'imprégnation ; les diverses prises en charges prennent du sens par des applications pratiques au quotidien et la prise en compte des observations collectées.

Rechercher la collaboration avec les familles :

Les relations quotidiennes permettent d'associer, de soutenir et d'accompagner la famille.

L'accompagnement éducatif :

Certains des jeunes bénéficient d'une scolarisation adaptée à temps partiel avec des enseignants spécialisés.

Les journées sont rythmées autour d'activités d'éveil, d'échanges (écoute, échanges tactiles, ...), de jeux et de la rééducation (orthophonie, kinésithérapie, ergothérapie, psychomotricité...).

Les éducateurs sont au quotidien avec ces jeunes, ils veillent à leur bien être, leur épanouissement, et leur évolution. Leur travail a pour objectif de stimuler ces enfants de façon adaptée selon un projet individualisé bien précis.

Les activités :

Activité piscine deux après-midi par semaine et **équitation** une après-midi, à Palau de Cerdagne.

Ces deux activités sont pratiquées par les enfants et adolescents selon leurs compétences ;

Des adaptations sont mises en place si nécessaire, afin de les aider à être confortablement installés et de progresser en toute sécurité.

Elles leur permettent de prendre du plaisir, d'éprouver des sensations diverses et de pouvoir être actif et évoluer dans des milieux diversifiés.

Activité relaxation en piscine : les mercredis de 10h30 à 12 ; Cet atelier s'adresse à des enfants et adolescents dont le projet éducatif comporte la notion d'éveil sensori-moteur (Haptonomie, approches musicales, méthode chinoise (tai-chi)...).

Activité jardin : « le jardin des enfants » : création d'un jardin, potager et espace fleurs.

Divers activités : désherbage, plantation, arrosage, ramassage des fruits et des légumes, préparation de salades, repérage des saison.....

Les activités sont proposées et adaptées au rythme de chacun et selon leurs besoins. Leur projet est individualisé et évolue au fil des progrès et des besoins.

Nom: Le Joyau Cerdan

Activité: Institut médico éducatif accueillant des jeunes déficients intellectuels -en externat- et des jeunes cérébrolésés -en internat-

Adresse: Le Joyau Cerdan 66344 OSSEJA Cedex

tel. 0033 468307215

fax. 0033 468307209

: accueil@perlecerdane.com

www.perlecerdane.com

laperle.osseja.free.fr

Una entitat especialitzada per a l'atenció a joves amb una disminució:

"L'Institut Médico Éducatif" : Le Joyau Cerdan a Osséja

És una secció de La Perle Cerdane, Centre especialitzat destinat a joves malalts.

L'I.M.E. le Joyau Cerdan consta de 2 unitats: «Els Isards» del qual vam parlar a l'últim número i «Les Pervenches» del qual tractarem en aquest exemplar.

Les Pervenches: acull 17 infants i adolescents, en règim extern, amb deficiència intel·lectual, constitucional o adquirida amb trastorns polimorfics i reducció de les possibilitats d'expressió i d'autonomia. La finalitat es la construcció de la persona, en funció de les seves potencialitats pròpies.

Sortida al Liceu

Imageneu-vos *un dia*: el 12 de febrer, *una hora*: 17h, *un lloc*: el Gran Teatre del Liceu i *un grup*: la Fundació ADIS.

Sí! Vam tenir l'oportunitat de compartir l'Òpera "Othello" amb els companys de l'Associació Catalana de Cecs i Disminuïts Visuals.

Des de fa gairebé un any l'Associació CCDV va aconseguir que el Liceu instal·lés una sèrie de minipantalles acompanyades d'un sistema d'àudio que fa que les actuacions que es duuguin a terme puguin ser audiodescrites. Això vol dir que totes les persones que tinguin problemes de visió gaudiran d'un sistema complementari d'àudio per seguir l'obra, amb descripcions en temps real d'allò que passa a escena. D'aquesta manera s'ha donat un petit pas en la integració de les persones amb discapacitats.

Un dia a la neu

El diumenge 26 de febrer, com fem cada any, vam anar a passar un dia a la neu, a l'Estació d'Esqui Nordic de Lles de Cerdanya. Vam practicar l'esqui nordic i vam fer una excursió amb raquetes de neu.

Els grups estaven entusiasmats; algunes persones es posaven uns esquis de fons per primera vegada. La sortida fou tot un èxit, amb nevadeta inclosa. Després del dinar de germanor, vam ballar amb música en directe a carrec d'interprets de la zona. En tot moment un grup de voluntaris ens va acompanyar. Des de la Fundació ADIS donem les gràcies a tothom i esperem amb candeletes tornar-hi l'hivern vinent.

Revista de premsa

Els colors de la Fundació ADIS

Sol Gasch

El Periòdic d'Andorra

Dissabte 25 de febrer 2006

La fundació Adis, a la Cerdanya, té l'objectiu d'afavorir la integració social de persones amb discapacitats. Va néixer fa quatre anys, durant els quals s'ha posat sobre la taula la voluntat i la sensibilitat dels gestors quant a les necessitats de les persones que tenen alguna dependència. La revista *Colors* és la mirada de la Fundació Adis, és el seu mitjà d'expressió i de comunicació. És una mostra més de la vitalitat de la societat civil de la Cerdanya. En llegir-ne el tercer número se'm van obrir els esperits i em vaig sentir molt a prop de tota la gent que treballa en aquest projecte d'analitzar la realitat de la comarca des de la perspectiva de promoure la millora de les condicions de vida de la persones que per la causa que sigui pateixen exclusió social. De fet, alguns anys enrere havia tingut la sort de conèixer dos dels cofundadors d'Adis, el **Josep** i la **Sita Peitx** (descansin en pau) i en l'esperit obert de *Colors* els he retrobat. La meua solidaritat amb els responsables de la fundació que intenten superar el dol de la seva pèrdua

treballant per una Cerdanya més solidària. El primer número de *Colors* és de l'octubre i ens explica el seu ideari de respecte i de tolerància, així com que el nom de *colors* ha estat proposat pels alumnes de 6è del Col·legi Alfons I de Puigcerdà. El segon número, ple de tendresa, està dedicat a la síndrome de Down. El tercer ha estat un regal, a la portada hi llegim: *Els Colors de la globalització, La síndrome d'Ulisses, Entrevista a Efrem, de Montellà, La Immigració a la Cerdanya*. Ens diuen que la globalització ha arribat a la Cerdanya i que es manifesta en la trobada de cultures i d'ètnies. Davant la por i el recel als nous nats, proposen el coneixement, la convivència i la integració tot acceptant la riquesa de la interculturalitat: els diversos colors de l'arc de sant Martí. Hi ha un estudi de la immigració a Puigcerdà en què es veu aquesta realitat. Endavant, Fundació Adis, en defensa dels colors de la integració, la participació, la solidaritat i la tolerància.

Entrevista a Josep Viladesau

José Luis Jiménez

Es diu Josep Viladesau Domènech, però és el senyor Viladesau, s'ha guanyat l'apel·latiu i el respecte dels puigcerdanesos pels molts anys de dedicació a un dels oficis més bells que pugui fer un home: és llibreter. Ho ha estat tota la vida, li ha agradat sempre. Això, els que anem a casa seu ho sabem de primera mà. Sempre darrere del taulell, envoltat de tota mena de revistes, llibres, diaris i publicacions, que omplen d'una subtil aroma de tinta fresca la seva llibreria, un dels negocis més antics de Puigcerdà. Troba a la primera el llibre cercat en unes prestatgeries atapeïdes amb exemplars de qualsevol temàtica, perquè s'estima el que fa. Ja fa anys que hauria pogut jubilar-se, però no en sap, no ho vol, no pot estar lluny de la llibreria, que és la seva vida.

Vostè va néixer a Hostalrich, però tinc entès que al poc temps ja vivia a Puigcerdà...

Jo sempre dic que sóc de Puigcerdà abans i després del part, perquè vaig néixer al febrer, ara tinc 79 anys, i la meua mare, a principis d'aquell febrer se'n va anar cap a Hostalrich, a casa de l'àvia a parir allà, i a final de mes, quan ja tenia 17 dies se'n va venir cap aquí. És per això que dic que abans i després sóc puigcerdanes.

El seu pare era mestre de la vila i la seva família ha regentat la llibreria - papereria Viladesau del carrer Major de Puigcerdà des de fa, quants anys?

Miri, van obrir la botiga el juny de 1928, al carrer que llavors es deia Revolució, ara Alfons I, i el primer calaix que es va fer a la botiga va ser de set pessetes i quaranta cèntims. Guardo aquests documents, el llibre de comptes, el paper d'estat que es va haver de pagar per a l'obertura. Ja a l'any 34, ens vam traslladar al carrer Major.

Déu n'hi do! O sigui que ja fa 77 anys de l'obertura de la llibreria i en fa 57 que vostè està al davant del negoci familiar (el càlcul, que consti, l'ha fet el senyor Viladesau ràpidament i mental). Ha variat molt la seva visió del comerç en aquest temps?

Bé, sí, hi ha hagut alts i baixos, hi va haver una època, que encara que no eren clients de la llibreria, venien molts francesos, sobretot a les botigues d'alimentació o de roba, perquè hi havia una diferència abismal, en aquell temps, dels preus de França amb els d'Espanya. Els nostres clients, majoritàriament, han estat els del país, gent d'aquí de tota la vida. Encara que va haver-hi una època, parlem de 20 anys endarrere, que el principal client de llibre català que teníem era el francès! Aquí es venia més el llibre en castellà, es venia també en català,

però a l'altra banda de la frontera hi havia molta gent, la llengua de la qual era el català.

Desapareixerà el llibreter que coneix de primera mà els llibres que ven i els clients que els compren? És un negoci amb futur?

No, no és un negoci amb futur. Jo crec que en pobles, com ara Puigcerdà, en pobles petits, seguirà existint el llibreter; en les poblacions grans, no, desapareixerà, les grans superfícies se'l menjaran. Vaja! se l'estan menjant. A Barcelona són moltes, moltes les llibreries que han tancat.

A vegades, en broma, comento a casa: Mireu, aquests senyors que han entrat ara i han marxat, aquests són compradors de grans superfícies, perquè quan entren no diuen ni hola ni res i quan marxen, igual.

És una manera de veure-ho, és clar i amb tots els respectes, però és que una botiga petita dona un tracte més cordial. No és que siguis ni més ni menys educat, és que quasi et veus obligat a la cordialitat. Pensi

que la nostra clientela és diària o setmanal i al client que coneixes ja li prepares el que vol, perquè ja saps què llegeix.

Té el carrer major de Puigcerdà i, per extensió, el comerç de la vila tanta vitalitat comercial com sempre?

Les grans superfícies han escanyat molt el petit comerç. Miri, al carrer Major hi havia una quinzena de botigues d'alimentació, això portava al carrer molta gent, cada dia. Ara hi ha d'altres negocis, molts i molt macos i jo estic molt content que hi siguin, però un no va a comprar-se roba cada dia, ni tampoc unes sabates. Això fa que el client sigui més esporàdic, no és la persona que cada dia anava a buscar el litre de llet i la barra de pa i la verdura.

Vostè és un home coneixedor del nostre poble, ha estat regidor de l'Ajuntament i, al meu parer, un dels testimonis de la cultura i dels principals esdeveniments socials de Puigcerdà. Creu que som una Vila amb bona salut cultural?

(S'ho pensa) Ara, potser, la mainada agafa aquest hàbit en els col·legis i llegeixen, però jo li puc assegurar que tinc clients de la botiga, de la botiga dic, no de la llibreria, que no els he pogut vendre un llibre en la meua vida. O sigui, ha vingut la comunitat d'un nebot i m'han demanat consell sobre un regal i els he recomanat un llibre i m'han dit: no, que no llegeix, millor qualsevol altra cosa,

un joc de compassos, uns llapis...i no és per estalviar, ja que es gastarà més que el que val un llibre, però com que no llegeixen, no regalaran llibres. En canvi, els clients lectors, quan ve una data d'aquestes, se'n van amb un llibre.

Jo sempre dic que un llibre és car perquè no es llegeix; si es llegís més les edicions serien més barates. És el que passa amb el llibre en català, que són edicions petites i més cares amb mercats més reduïts. Visió meva, eh?

A la Cerdanya hi ha una bona convivència amb els veïns francesos. Tenim la mateixa cultura a un lloc i l'altre de la frontera o som i serem sempre diferents?

Som molt semblants, amb algunes diferències, però amb moltes similituds.

Potser el turisme és un element transformador més poderós que qualsevol altre. Ens assemblem més als que vénen de fora que no pas a la gent gran del país?

Home, s'agafen coses de la gent de fora, però jo crec que no, que estem arrelats aquí. Petites coses que ja són igual a tot arreu, sí, però som d'aquí i aquí estem arrelats.

Per fer-nos una idea del comerç que hi havia al Carrer Major a l'època dels anys 50, en Josep Viladesau recorda que han desaparegut:

- 6 o 7 botigues de queviures
  - 1 pastisseria
- 2 botigues de verdures
  - 1 carnisseria
  - 1 lleteria
  - 1 peixateria
  - 1 forn
- 2 sastreries
- 2 ferreteries
- 1 perruqueria
- 2 barberies
- 1 espartenyeria
  - 1 fusteria
- 1 oficina de la FECSA i de les contribucions

Ara la pregunta del milió, a vostè què li agrada llegir?

Tot... miri, ara estic llegint *L'informe Sanuy*, que és un llibre que recomano als petits comerciants, perquè explica les peripècies del petit botiguer davant les grans superfícies amb exemples reals. No sé... fa poc vaig llegir *La bona sort...* Llegeixo molt, a casa tots som lectors, tota la família. El qui potser llegeix menys sóc jo, ara, que la vista no és com era, però sempre he llegit molt; hi ha hagut llibres que m'han agradat i els he llegit més d'una vegada.

Jo sempre he dit, i és una opinió pròpia que no ha de ser la dels altres, és clar, sempre he dit que un bon lector ha de tenir dos o tres llibres en dansa, perquè a l'hora de la lectura, per exemple a la nit: has passat un dia bé i tens ganes de llegir una cosa, has passat un dia dolent i el que vols és una novel·la fàcil de llegir, res: una novel·la policíaca o de l'Agatha Christie i un altre dia, un capítol del Quixot o un passatge de la Bíblia, que per a mi són llibres recurrents. L'altre dia vaig obrir el Quixot i vaig llegir el capítol quan ell va cap a Barcelona i és assaltat per uns saltejadors de camins.

Un llibre: El Quixot

Una pel·lícula: Sonrisas y lágrimas

Una ciutat: Ami no m'agraden les ciutats

Un geni: Dalí

Un regal per a una persona estimada: Un petó

Un personatge històric: Joan XXIII

Un somni: La tolerància

Un menjar: Arròs de verdures

Un mar: El Mediterrani

Una veritat: La mateixa vida

Programa Fundació ADIS

Obert a totes les edats

TALLER MÚSICA

A càrrec de Jordi Bas
Dimarts de 19:30 a 20:30 h
Comencem l'11 d'abril

MANUALITATS

PINTAR VIDRE AMB ESTUCAT

A càrrec de Conxita Calvet
Dissabte 1 d' abril
HORA: 17 a 18:30 h

PER INCRIPCIONS I INFORMACIÓ

"EL LOCAL" de la FUNDACIÓ ADIS
C/ Coronel Molera, 9 (al costat de
Correus)

PUIGCERDÀ Tel:972 88 01 06
e-mail. Fundacio-adis@telefonica.net

**Cursos Cultura 2006
Consell Comarcal**

La tècnica vocal i la veu parlada
a càrrec de Carme Baulenas

**Les flors de les bruixes i
Taller de plantes aromàtiques
i medicinals**
a càrrec de Carme Bosch

La cuina històrica
a càrrec de Pep Salsetes

Informació i inscripcions:
Consell Comarcal de la Cerdanya
Pça del Rec, 5
Puigcerdà telf. 972 884 884
e-mail: cultcer@cerdanya.org

Agenda Cultura Ajuntament de Puigcerdà

Exposició

VII Mostra Fotogràfica d'Autors de Cerdanya

Monogràfic d'Emili Giménez

Del 14 al 30 d'abril

Sala d'exposicions del Museu Cerdà

Escola Municipal de Música Issi Fabra

III Curs de Direcció Coral Cors Infants

Matriculació Límit: 3152006. Informació: EMMIF 972.88.14.26

COLONIES MUSICALS

Matriculació oberta Informació: EMMIF 972.88.14.26

III Trobada de Corals a la Residència

Trobada de Corals de Puigcerdà

Diumenge 9 d'abril de 2006

18.00 h Residència d'avis

Organitza: Coral Els Grans Cantaires

CARAMELLES

Diumenge 16 d'abril 2006

La coral infantils dels Petits Cantaires de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra, cantaran les tradicionals caramelles per la Vila de Llívia i Puigcerdà durant el matí.

SANT JORDI

Tot el dia **parades de llibres i roses** a la Plaça del Call

A les 12.00 h audició de **sardanes** a la Plaça del Call per la cobla orquestra Rosaleda

A les 16.00 h a la plaça del Call **Guixot de 8** amb Jocs Reciclatos per a totes les edats

A les 17.30 h a la plaça del Call **Xocolatada** popular

A les 20.00 h a la sala de convencions del Museu Cerdà, presentació del llibre del **X Premi Literari Vila de Puigcerdà** a càrrec dels seus autors, i lliurament de premis de la **VII Mostra Fotogràfica d'Autors de Cerdanya**

SANT MARC

25 d'abril 2006

Missa Cantada a les 13.00 h a l'ermita de Sant Marc a càrrec de la Coral Cerdanya Canta

XI Premi Literari Vila de Puigcerdà

S'han presentat les bases de l'onzè Premi Literari Vila de Puigcerdà.

Presentació Límit dels treballs : 12 de maig 2006

Informació i bases a www.culturapuigcerda.com o l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Puigcerdà.

Còmic

IMNOS EL PLANETA DE L'ALTRE PUNT

Jordi Bas

